

Sorg-handle-plan

Jeg dør en lille smule
For hvert sekund der går.
Jeg bærer døden med mig
igennem livets år.

En nat - måske en martsnat
Så mild af regn og tø.
Skal jeg gå bort i mørket
og holde op at dø.

Digt af Grethe Risbjerg Thomsen

Sparkær SDI

Når livet gør ondt...

Hvert år mister over 4000 danske børn deres far eller mor ved død. Det svarer til, at der i hver eneste klasse vil være en elev, som mister sin mor eller far inden udgangen af niende klasse.

Hvert år dør omkring 500 børn i den skolesøgende alder. Det svarer til, at hver femte danske skole mister en elev hvert år.

Og i Danmark lever 350.000 af landets 1,1 million børn i dag adskilt fra den ene eller begge forældre, typisk på grund af skilsmisse. Hvert tredje danske barn er altså skilsmissebarn.

Når livet gør ondt, er det hos vores nærmeste, vi henter den bedste støtte. Men ens nærmeste er ofte også selv hårdt ramt, og det kan derfor være svært at hjælpe andre, hvor gerne man end vil. Det gælder for voksne såvel som for børn, men hos børn gælder det også, at de er solidariske med deres forældre, og at de derfor ofte undertrykker deres egen sorg og fortvivlelse for ikke at være anledning til yderligere bekymring hos forældre, der selv er hårdt ramt.

Men barnet har brug for hjælp og de næstnærmeste til at hjælpe, er de voksne barnet omgås dagligt i institutioner og skoler. Men det er svært at hjælpe og mange føler sig magtesløse i forhold til opgaven og ansvaret. I afmagt vælger nogle at tie - at lade som ingenting - og det duer ikke, når det eneste rigtige er ikke at lade barnet være alene med sin sorg, men tværtimod at hjælpe og beskytte det ved at tilbyde et fællesskab og et nærvær, hvor sorgen kan få ord og blive delt.¹

Den opgave og det ansvar vil vi gerne tage på os på Mønsted Skole og SFO. Derfor har skolebestyrelse og medarbejdere på skolen og Sfo-en i fællesskab udarbejdet en sorghandleplan, der beskriver, hvad vi vil gøre i konkrete situationer, når død, alvorlig sygdom, ulykke eller en alvorlig krise rammer vores fælles børn.

Planen er meget konkret udformet og forholder sig derfor også til den situation, at en medarbejder på skolen kan dø eller rammes af alvorlig sygdom eller krise. Yderligere skal det fremhæves, at selv om der mange steder står "klasselæreren gør", så er det vigtigt at understrege, at i den konkrete situation kan også

---

¹ Ovenstående indledning er inspireret af og delvis hentet fra forordet til pjecen: Børn i Sorg, udgivet af DL, Skole & Samfund og Kræftens Bekæmpelse.

klasselæreren være hårdt ramt. I den situation tager en anden lærer fra teamet over.

Det er vores håb, at sorghandleplanen vil kunne blive et nyttigt redskab, der skaber klarhed og tryghed på trods, i en svær situation.

Tilbage er at understrege vigtigheden af, at vores mulighed for at være der når sorgen eller krisen rammer, er helt afhængig af, at vi så tidligt som muligt bliver informeret, at vi får besked.

På vegne af medarbejdere og bestyrelser

Søren Borup Mønsted Skole

Sorg-handle-plan

Når en elev dør

- Den der først får kendskab til dødsfaldet kontakter skolen/klasselæreren/SFO.
- Kontaktpersonen kontakter ledelsen.
- Ledelsen kontakter skolen/Sfo, skolebestyrelse og andre involverede parter.

Hvem har ansvaret?

Klasselærer:

Afklaring med hjemmet

Klassen

Kontakt til professionelle

Klassens forældre

Ledelse:

Information til medarbejdere

Flagning

Indkaldelse til afholdelse af en fælles mindestund

Første kontakt til elevens hjem

Klasselæreren eller en repræsentant for SFO tager kontakt til hjemmet og tager eventuelt på hjemmebesøg for at:

- Få konkrete facts om hvad der er sket. (Rygter manes i jorden)
- Er der oplysninger, der ikke må videregives til skolen/eleverne?
- Hvad kan klasselæreren/SFO hjælpe med?
- Afklaring af om forældrene ønsker at deltage i en del af forløbet.
- Drøfte med forældrene hvad skolen/SFO gør.

Anden kontakt til elevens hjem

er et hjemmebesøg med det formål at:

- Fortælle om forløbet i klassen.
- Aflevere en buket blomster og evt. et lille brev fra skolen/ SFO og lærerne.
- Indhente oplysninger om begravelsen.
- Få afklaret om forældrene ønsker lærernes og klassekammeraternes deltagelse. Hvis forældrene ønsker skolens/SFOs deltagelse i begravelsen, deltager mindst klasselæreren/medarbejder og en repræsentant for ledelsen.

Klassen

- Klasselæreren og en repræsentant for SFO er i lokalet når de første elever ankommer. Elevens plads kan være markeret på en speciel måde f.eks. med lys.
- Man taler meget grundigt om hvad der er sket. (Rygter skal manes i jorden).

- Man snakker med eleverne om den døde elev. Eleverne skal have lov til at fortælle alt, både positive og negative oplevelser. Det er en god idé at lade eleverne lave et materiale om den døde til forældrene. Det kan være breve, digte, tegninger og små historier.
- Hvis det føles naturligt, kan der bruges materialer fra materialekassen.
- Der skal være mulighed for at lave aktiviteter, der ikke har med død at gøre.
- Dagen afsluttes, så der ikke er elever, der skal hjem til et tomt hus. Eleverne kan evt. gå i SFO, indtil forældrene kommer hjem. De store skal opfordres til at sidde samlet et sted på skolen, sammen med en lærer de kender godt, indtil de kan tage hjem til forældrene.
- Evt. kontaktes præsten og kommer i klassen for at fortælle om begravelsen. Besøget kan foregå den første dag eller en anden dag inden begravelsen.

Kontakt til professionel

Socialcenter Syd, Viborg, tlf. 8661 2100

Kontakt til klassens forældre

- Forældrene informeres grundigt om dødsfaldet og begravelsen. Informationen kan være afhængig af situationen, gives skriftligt, eller på et møde.
- Evt. arrangeres der en temaaften for forældrene om børns sorgreaktioner.

Ledelsen

- Informerer skolens/SFOs medarbejdere om dødsfaldet.
- Meddelelsen til medarbejdere i SFO gives af den vagthavende person ved dagens begyndelse.
- Meddelelsen til lærerne gives af klasselæreren eller ledelse inden skoledagen begynder.
- Klasselærerne går herefter i klasserne og fortæller eleverne om dødsfaldet, og at der skal være en fælles mindestund senere.
- Vær opmærksom på, at der kan være reaktioner p.g.a tætte relationer til børn/søskende i andre klasser.
- Der sørges for flagning på dødsdagen og begravelsesdagen. Alternativt på dagen hvor meddelelsen når skolen/ SFO.

Afholdelse af mindestund for hele skolen

indenfor et par timer.

- Udsmykning findes i materialekassen.
- Ledelsen fortæller om eleven – holder en kort tale.
- Der synges en sang.
- Spørgsmål afklares.
- Klasselæreren følger eleverne til klasselokalet og bliver hos dem timen ud.

Hvis dødsfaldet sker i en ferie.

Den medarbejder der først får kendskab til dødsfaldet kontakter ledelsen, klasselæreren, en anden af klassens lærere eller en medarbejder fra SFO, skolebestyrelsen og/eller klasseforældrerådet.

De involverede sørger for

- Kontakt til hjemmet.
- Blomster til og deltagelse i begravelsen.
- Skriftlig information til klassens forældre, SFO, ledelsen og klassens øvrige lærere.

Mindestund arrangeres den første dag efter ferien.

Forløbet i klassen foregår også den første dag efter ferien.

Når en elev mister mor/far eller søskende

Kommunikation

Det er vigtigt at den interne kommunikation er optimal.

Går barnet i SFO, kontaktes ledelsen i SFO-en.

Den person der først får meddelelsen, må drage omsorg for at nedennævnte personer får besked.

- Klasselærer
- Ledelse
- Kontaktperson eller vagthavende i SFO

Da SFO åbner kl. 06.30 er det ofte vagthavende her, der først får meddelelsen.

Hjemmet

Klasselærer/ledelse/SFO's leder, kontakter elevens hjem, og på et passende tidspunkt aflægges hjemmet et besøg, med den hensigt at:

- Informere om, at klassen vil afholde et klassemøde senere på dagen, eller førstkommande skoledag om morgenen.
- Hvis det er naturligt, laves dagen til en klasselærerdag.

- Pågældende elev kan selv være tilstede, men det er op til individuel vurdering.
- Det drøftes med hjemmet, om der er noget, de selv ønsker der skal siges eller gøres på dette møde.

Der sendes en buket til hjemmet, gerne ledsaget af en personlig hilsen.

Klasselærermøde – når eleven er tilstede.

- Første morgen efter dødsfaldet eller i løbet af skoledagen, har elevens klasse et klassemøde.
- Klasselærer og en repræsentant for SFO er til stede.
- Det er vigtigt at være opmærksom på klassens reaktion.
- Kan klasselæreren ikke være tilstede, skal det være en anden person som er nært knyttet til klassen. (Anden lærer eller SFO repræsentant).
- Klassemødet afholdes, om muligt, ikke før der har været kontakt til de efterladte.
- Klasselæreren aftaler med eleven og familien, hvad klassen/skolen kan gøre for at hjælpe eleven gennem sorgen.

Skolens øvrige klasser informeres kort om dødsfaldet afhængig af situationen.

- Denne information gives af klasselæreren, samtidig med at elevens klasse bliver informeret.
- Det er vigtigt, at alle får samme information.
- Der udarbejdes information/brev fra skolens ledelse til alle hjem.

Overvej sammen med familien.

- Hvordan skal eleven vende tilbage til klassen?
- Hvordan skal kammeraterne forholde sig, når den berørte elev kommer tilbage?

Klassens forældreråd

Klasselæreren kontakter klasseforældrerådet.

- Forældrerådet får information om hvad der er sket, og taler om hvad klassen kan/vil gøre.
- Forældrerådet bør sørge for, at der til afdødes hjem kommer en hilsen fra klassekammerater, forældre og lærere. Dette kan være blomster, et brev eller et besøg.
- Vis respekt for de ønsker, som de efterladte har givet udtryk for i samtalen med klasselæreren/ledelse.
- Husk at en varm hilsen kan tages frem igen og igen. Den kræver ikke mere af afsender end en blomst eller et kondolencekort. Det er ikke det synligt købte, der betyder noget her.

Begravelsesdagen

- Der kan afholdes klassemøde om morgenen på begravelsesdagen over emnet begravelse.
- Klassens lærere og eventuelt repræsentanter fra SFO deltager i begravelsen.

Når en elev mister andre, som står dem nær.

Børn får tidligt kontakt til andre mennesker. Det er naturligt at regne med, at børn også vil kunne reagere stærkt, hvis mennesker som står dem nær forsvinder/dør.

Det kan handle om:

- Bedsteforældre, venner etc.
- Vær opmærksom på skilsmissebørn
- Vær opmærksom på at der kan komme sene reaktioner på det skete.

Enesamtaler

Klasselæreren/repr. fra SFO kan have enesamtaler med eleven.

- Vær en god lytter
- Det er vigtigt, at eleven har en på skolen/SFO at tale med om sin sorg.

Hjemmet

Hvis det føles naturligt, kontaktes hjemmet. Det kan være godt for hjemmet at vide, at skolen/SFO prøver af hjælpe deres barn i sorgen

- Lad forældrene og eleven selv afgøre, om det er ønskeligt, at der afholdes et klasse møde.

Kontaktlærere og ansatte på Mønsted skal huske at orientere nyansatte.

Alvorlig sygdom o.lign.

Ved meddelelse om alvorlig sygdom, ulykke eller lign. hos en elev, forældre/ søskende eller en ansat, overvejes i det konkrete tilfælde hvad der bør gøres og hvem der gør noget. Som oftest bør det være klasselæreren og/ eller ledelsen, der tager initiativet.

Når en ansat dør

Når en ansat pludselig dør eller dør efter længere tids fravær, følges den del af nedenstående, som passer ind i forhold til afdødes arbejdsområder.

Lederen sørger for den nødvendige kontakt til andre medarbejdere, for at komme frem til, hvad der skal iværksættes.

Flagning

Skolen flager på halv stang, på selve dødsdagen.

Der flages på begravelsesdagen, hvis afdøde er en del af lokalsamfundet dvs. har været bosiddende i lokalområdet indtil dødstidspunktet.

Afdødes familie

Ledelsen tager kontakt til afdødes familie.

- Sørg for at hjemmet får at vide, hvad skolen foretager sig i anledning af dødsfaldet.
- Tal med de efterladte om deres forventninger til skolen/SFO i denne situation, elevens deltagelse i begravelse m.m.
- Samme dag sendes en varm hilsen fra skolen og SFO.

Information til de ansatte

- Ledelsen kontakter alle medarbejdere og skolebestyrelse og får samlet de ansatte ved skolen til et kort møde, før skolestart.
- Ledelsen skaber rammen om samværet.
- Skolens ansatte har en stund sammen, hvor de mindes den afdøde.
- Ledelsen informerer om, hvordan skolen vil forholde sig m.h.t. denne dag, herunder hvilke informationer der skal gives til eleverne.
- Alle informationer skal være klare og præcise for at undgå misforståelser.
- Ansatte som rammes af sorgen, og som ikke formår at gennemføre en sædvanlig skoledag, fritages for dette.
- Send ikke elever hjem, men find alternative løsninger. Slå evt. flere klasser sammen.

Materialekasse

Skolen/SFO etablerer hver en kasse med et indhold afpasset til hver institution.

Materialekassen kan indeholde:

Bøger til den voksne om børn/sorg/kriser
Oplæsningsbøger til forskellige aldersgrupper
Undervisningsmaterialer om børn/sorg/kriser
2 stager med stearinlys
En æske tændstikker
En CD med stille instrumental musik

Om Sorghandleplanen

1.
Sorghandleplanen omtales/ introduceres på et klasseforældremøde. Det er ikke nødvendigt, at gennemgå indholdet, men det er vigtigt, at alle hjem har kendskab til, at planen findes.
2.
Sorghandleplanen revideres en gang årligt i de to institutioners bestyrelser og af medarbejderne.